

كىرىش سۆز

ھۆرمەتلىك كىتابخان:

سىز «تەۋرات» ۋە «ئىنجىل» قاتارلىقلاردىن تەركىب تاپقان «مۇقەددەس كىتاب» ھەققىدە ئاڭلىغان بولۇشىڭىز مۇمكىن. «مۇقەددەس كىتاب» بارلىق ئىنسانلارغا ياراتقۇچى خۇدا تەرىپىدىن بېرىلگەندۇر.

«مۇقەددەس كىتاب» «كونا ئەھدە» ۋە «يېڭى ئەھدە» دەپ ئىككى قىسىمغا بۆلۈنگەن. 39 قىسىمدىن تەشكىل تاپقان «كونا ئەھدە» مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن «تەۋرات» تىن ئىبارەت بەش قىسىم، شۇنىڭدەك «زەبۇر» ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ قىسىملىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. قوللىنىدىكى كىتابقا «تەۋرات» نىڭ ئالدىنقى ئىككى قىسمى، يەنى «ئالەمنىڭ يارىتىلىشى» ۋە «مىسسىردىن چىقىش» كىرگۈزۈلگەن بولۇپ، بۇلاردا دۇنيانىڭ ئاپىرىدە بولۇشى، ئىنسانلارنىڭ يارىتىلىشى، شۇنداقلا نۇھ، ئىبراھىم، ياقۇپ، يۈسۈپ، مۇسا قاتارلىق پەيغەمبەر ۋە ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئەجدادلىرى ھەققىدە خاتىرىلەنگەن.

«يېڭى ئەھدە» دەپمۇ ئاتالغان «ئىنجىل» بولسا ئەيسا مەسىھتىن كېيىن يېزىلغان بولۇپ، ئۇ 27 قىسىمنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. قوللىنىدىكى تولۇق «ئىنجىل» نى مەزمۇن جەھەتتىن ئۈچكە بۆلۈشكە بولىدۇ:

1. «مەتتا»، «ماركۇس»، «لۇقا» ۋە «يۇھاننا» دىن ئىبارەت بۇ تۆت قىسىمدا ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشى، ياراتقان مۆجىزىلىرى، تەلىملىرى، قەستەن كىرىشتە مەخلىنىپ ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە تىرىلىش جەريانى بايان قىلىندۇ.

2. «ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى» دە ئەيسا مەسىھنىڭ شاگىرتلىرىنىڭ خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش جەريانى بايان قىلىندۇ. بۇنىڭدا خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ ئۇلار بىلەن بىللە بولغانلىقىدىن ئۇلارنىڭمۇ ئەيسا مەسىھكە

ئوخشاش مۆجىزىلەرنى ياراتقانلىقى ھەمدە ھەرقانداق قىيىن ئەھۋال ۋە جاپا - مۇشەققەتلەرگە ئۇچرىغان بولسىمۇ، قەيسەرلىك بىلەن كىشىلەرنى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشقا يېتەكلىگەنلىكى، نەتىجىدە ئېتىقادچىلار سانىنىڭ زور كۆپىيىپ، ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىنىڭمۇ مەيدانغا كەلگەنلىكى بايان قىلىندۇ.

3. سالام خەتلەر ئەيسا مەسىھنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ يېشى قۇرۇلغان ئېتىقادچىلار جامائەتچىلىكلىرىگە يازغان خەتلەرنى بولۇپ، بۇ خەتلەردە ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش يولىنىڭ نېگىزى چۈشەندۈرۈلدى ھەمدە ئېتىقادچىلارغا نەسىھەت، رىغبەت ۋە تەسەللى بېرىلدى.

«مۇقەددەس كىتاب» دۇنيادا سېتىلىش سانى ئەڭ كۆپ بولغان كىتاب بولۇپ، تۆت يۈزدىن ئارتۇق تىلغا تەرجىمە قىلىنغان. «ئىنجىل» نىڭ ئۆزىلا مىڭدىن ئارتۇق تىلغا تەرجىمە قىلىنغان. «مۇقەددەس كىتاب» نىڭ بىرىنچى تۈركچە نۇسخىسى 1666 - يىلى تۈركىيەنىڭ سۇلتانى مەھمەتنىڭ تەرجىمانى تەرىپىدىن تەرجىمە قىلىنغان. ئەڭ يېڭى نۇسخىسى بولسا 2001 - يىلى نەشرىدىن چىققان. ئۇشبۇ كىتابنىڭ ئاخىرىدا كۆرسىتىلگىنىدەك، «ئىنجىل» نىڭ ئۇيغۇرلار ئارىسىغا تارقالغىنىغا كەم دېگەندىمۇ مىڭ يىل بولغان بولۇپ، كېيىنكى يىللاردا تۈرپان ۋە باشقا قەدىمىي شەھەرلەردىن تېپىلغان يادىكارلىقلار بۇ نۇقتىنى ئىسپاتلايدۇ. «ئىنجىل» نىڭ 20 - ئەسىردىكى بىرىنچى ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى 1914 - يىلى، «مۇقەددەس كىتاب» نىڭ تولۇق ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى 1950 - يىلى نەشر قىلىنغان.

«ئىنجىل» تەخمىنەن ئىككى مىڭ يىل بۇرۇن قەدىمكى گرېك تىلىدا يېزىلغان بولسا، «تەۋرات» نىڭ كۆپ قىسمى ئۇنىڭدىنمۇ كونا بولغان ئىبرانىي تىلىدا يېزىلغان. شۇڭا، ئۇلارنى تەرجىمە قىلىش ھەقىقەتەن ئاسان ئەمەس. ئەينى چاغدىكى تىللارنى بۇگۈنكى تىلىمىزغا توغرا، راۋان ۋە چۈشىنىشلىك قىلىپ تەرجىمە قىلىش تەرجىمانلاردىن زور ئەمگەك ۋە ئالاھىدە مەسئۇلىيەت تەلەپ قىلىدۇ، ئەلۋەتتە. قوللىنىدىغان بۇ كىتاب يالغۇز بىر كىشىنىڭ ئەمەس، بەلكى بىرقانچە كىشىلەرنىڭ ئەتراپلىق ئىزدىنىشى، چوڭقۇر تەتقىق قىلىشى بىلەن ۋۇجۇدقا چىقتى. «ئىنجىل» ئەدەبىي گرېك تىلىدا ئەمەس، بەلكى ھەممە ئادەم چۈشىنىدىغان ئاممىباب گرېك تىلىدا

يېزىلغان. شۇ سەۋەبتىن، تەرجىمانلار «ئىنجىل» نىڭ ئەينى تىلغا سادىق بولۇش ئۈچۈن، ھازىرقى زامان ئاممىباب ئۇيغۇر تىلىنى قوللىنىشقا تىرىشتى. خۇدا «مۇقەددەس كىتاب» ئارقىلىق ئۆزىنى ئىنسانلارغا نامايان قىلىپ، ئۇلارغا بولغان مېھىر - مۇھەببىتىنى ۋە قۇتقۇزۇش پىلانىنى كۆرسەتكەن. بىز كەڭ كىتابخانلارنىڭ بۇ كىتابنى ئوقۇپ چىقىپ، خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ۋە ئۇنىڭ ئاتا قىلغان قۇتقۇزۇلۇش يولىنى تونۇپ يېتىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ئۇيغۇرچە «مۇقەددەس كىتاب» جەمئىيىتى

كىتابنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

تولۇق «مۇقەددەس كىتاب» 66 قىسىمدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، قوللىنىدىكى بۇ كىتابقا ئۇلاردىن 29 قىسىم، يەنى 27 قىسىمدىن ئىبارەت بولغان تولۇق «ئىنجىل» ۋە «تەۋرات» تىن 2 قىسىم كىرگۈزۈلگەن. ھەربىر قىسىمنىڭ قىسقارتىلمىسى تۆۋەندىكىچە:

تەۋراتتىن تاللانمىلار:

ئالەمنىڭ يارىتىلىشى: مسرىدىن چىقىش:
يارىتىلىش: چىقىش:

ئىنجىل:

مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر: مەتتا
ماركۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر: ماركۇس
لۇقا بايان قىلغان خۇش خەۋەر: لۇقا
يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر: يۇھاننا
ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى: ئەلچىلەر
رىملىقلارغا يېزىلغان خەت: رىملىقلار
كورىنتلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت: كورىنتلىقلارغا 1 - خەت
كورىنتلىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت: كورىنتلىقلارغا 2 - خەت
گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت: گالاتىيالىقلار
ئەفەسلىكلەرگە يېزىلغان خەت: ئەفەسلىكلەر
فىلىپپىلىكلەرگە يېزىلغان خەت: فىلىپپىلىكلەر
كولوسلىقلارغا يېزىلغان خەت: كولوسلىقلار
سالونىكىلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت: سالونىكىلىقلارغا 1 - خەت
سالونىكىلىقلارغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت: سالونىكىلىقلارغا 2 - خەت
تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت: تىموتىيغا 1 - خەت

تموتىغا يېزىلغان ئىككىنچى خەت:	تموتىغا 2 - خەت
تتۇسقا يېزىلغان خەت:	تتۇس
فلىمۇنغا يېزىلغان خەت:	فلىمۇن
ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت:	ئىبرانىيلار
ياقۇپ يازغان خەت:	ياقۇپ
پېترۇس يازغان بىرىنچى خەت:	پېترۇسنىڭ 1 - خېتى
پېترۇس يازغان ئىككىنچى خەت:	پېترۇسنىڭ 2 - خېتى
يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت:	يۇھاننانىڭ 1 - خېتى
يۇھاننا يازغان ئىككىنچى خەت:	يۇھاننانىڭ 2 - خېتى
يۇھاننا يازغان ئۈچىنچى خەت:	يۇھاننانىڭ 3 - خېتى
يەھۇدا يازغان خەت:	يەھۇدا
ۋەھىيلەر:	ۋەھىيلەر

شۇنى ئەسكەرتىپ ئۆتۈشكە ئەرزىيدۇكى، ئەسلى قوليازىلار باب ۋە ئايەتلەرگە ئايرىلمىغان بولۇپ، بۈگۈنكى كۈندىكى ھەممە تەرجىمىلەردە ئوخشاش باب ۋە ئايەت سىستېمىسى ئىشلىتىلمەكتە. بۇلار نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن كىرگۈزۈلگەن. مەسىلەن، جۈملىلەرنىڭ ئۈستىدىكى رەقەملەر ئايەتلەرگە ۋە كىلىك قىلىدۇ. تەبىرلەردە مەلۇم باب ۋە ئايەتلەر قىسقارتىپ ئېلىنغان بولۇپ، قىسقارتىلىش ئۇسۇلى ۋە باشقا قائىدىلەر تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

1. «مەتتا 28 - باب 18 - ئايەت» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 28 : 18 دەپ ئېلىندى.
2. «مەتتا 28 - باب 18 - ئايەتتىن 20 - ئايەتكىچە» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 28 : 18 — 20 دەپ ئېلىندى.
3. «مەتتا 28 - باب 8 - ئايەت، 10 - ئايەت، 15 - ئايەت» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 28 : 8، 10، 15 دەپ ئېلىندى.
4. «مەتتا 27 - باب 16 - ئايەتتىن 28 - باب 18 - ئايەتكىچە» قىسقارتىلىپ:
«مەتتا» 27 : 16 — 28 : 18 دەپ ئېلىندى.

گەرچە «ئىنجىل» نىڭ ئەسلى قوليازمىلىرى بىردەك بولسىمۇ، ئەمما بىر قىسىم ئايەت ياكى ئايەت بۆلەكلىرىنى بەزى نۇسخىلاردىن تاپقىلى بولمايدۇ. بۇنداق ئايەتلەر { شەكىلدىكى چوڭ تىرناق ئىچىگە ئېلىندى، مەسىلەن «رىملىقلار» 16: 24. ئايەتنى چۈشىنىشتە مۇھىم رول ئوينايدىغان قوليازمىلاردىكى بەزى ئالاھىدە ئىسىملار تەرجىمانلار تەرىپىدىن [شەكىلدىكى چوڭ تىرناق ئىچىگە ئېلىپ چۈشەندۈرۈلدى. ئەسلى قوليازمىلاردا بۇنداق چۈشەندۈرۈشلەر يوق، مەسىلەن «يارىتىلىش» 3: 20.

يۇلتۇز بەلگىسى قويۇلغان سۆز ياكى جۈملىلەرگە شۇ بەتنىڭ ئاستىدا ئىزاھات بېرىلدى. چۈشەندۈرۈلگەن سۆز ياكى جۈملىنىڭ قايسى ئايەتتە ئىكەنلىكى ئىزاھاتنىڭ ئالدىدىكى رەقەم ئارقىلىق كۆرسىتىلدى.

ئەسلى نۇسخىدا ئىشلىتىلگەن ۋاقىت ۋە باشقا ئۆلچەم بىرلىكلىرىمۇ ھازىرقى زامان ئۆلچەم بىرلىكلىرىگە ئايلاندۇرۇلدى.

كىتابخانلارنىڭ چۈشىنىشى ئاسان بولۇش ئۈچۈن، قىسقا چۈشەندۈرۈش، ئىزاھات، تەبىر ۋە خەرىتىلەر تەرجىمانلار تەرىپىدىن بېرىلدى. تەبىردىكى ئاتالغۇلار ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

تەرجىمانلاردىن